

Боднар Н.А. Проблема ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду в світлі європейського вибору України

*Боднар Наталія Анатоліївна,
аспірантка кафедри порівняльного і європейського права
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

**ПРОБЛЕМА РАТИФІКАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ
МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ В СВІТЛІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ**

Запобігання та боротьба з міжнародними злочинами завжди були предметом обговорення та співпраці міжнародної спільноти, оскільки від таких злочинів можуть страждати цілі народи чи групи людей за різними ознаками. Історія підтверджує, що досить часто держави власними силами не можуть засудити конкретних фізичних осіб, які винні у масових знищеннях людей через небажання визнавати ті чи інші дії злочинними або через те, що такі дії вчинені найвищими посадовими особами держави, наприклад, главою держави. Не дивлячись на те, що питання затримки в ратифікації Україною Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (далі – РС МКС) неодноразово піднімалося в наукових колах, ця проблема досі залишається дискусійною та актуальною, особливо в світлі намірів закріпити у Конституції України стратегічний курс держави на набуття повноправного членства в Європейському Союзі.

Увага до вказаної проблеми, як з боку науковців-юристів, так і з боку представників політичної науки, була значно активізована після подій на сході України. Змістовний та комплексний підхід юристів до цієї проблеми висвітлений у працях М. М. Гнатовського, О. В. Задорожнього, П. Д. Пилипенка, С. П. Кучевської, О. В. Сенаторової та В. Є. Скоморохи.

Проте, на сьогодні складаються все нові обставини щодо реальних причин затримки в ратифікації РС МКС, які потребують комплексного дослідження через призму часу, правових підстав та ситуацію бойових дій на сході, яка має відношення до нещодавнього закріплення у РС МКС поняття злочину «агресія».

Метою даної статті є формування об'єктивного та цілісного розуміння всього спектру причин затримки у ратифікації Україною РС МКС в світлі останніх євроінтеграційних реалій.

Найбільш нагальною проблема міжнародного правосуддя проявилася після Другої світової війни, коли держави-переможниці втілили ідею міжнародного кримінального правосуддя на практиці. Такими були Токійський та Нюрнберзький військові трибунали, які, як вірно зауважують науковці (наприклад, Аль-Захарна Салім Мухаммед Сааді, Джеффри Робертсон, І.І. Лукашук, О.В. Сенаторова, К.А. Важна) насправді нагадували суд переможців над переможеними. Ідея ж стосовно створення міжнародного кримінального суду, який би являвся судом по своїй суті, тобто справедливим та безстороннім, залишалася нереалізованою аж до 1998 року.

Так, 17 липня 1998 року в Римі за наслідками Дипломатичної конференції повноважних представників держав-членів ООН було прийнято статут Міжнародного кримінального суду, який набрав чинності 1 липня 2002 року після ратифікації його 11 квітня 2002 року 66-ма державами [1]. МКС став першим постійним міжнародним судовим органом кримінальної юрисдикції.

На сьогодні, із 160 країн, які брали участь у згаданій конференції, Римський статут МКС ратифікували 124 держави, серед яких усі країни-члени Євросоюзу [2], що підтверджує визнання ЄС важливості цього органу в системі боротьби з наймасштабнішими та найнебезпечнішими злочинами.

Україна брала активну участь у підготовці Римського статуту та підписала його 20 січня 2000 року, проте й досі не ратифікувала. На сьогодні налічується ще 30 країн (крім України), які підписали РС та не ратифікували

його. Серед пострадянських країн це Вірменія, Киргистан, Російська Федерація та Узбекистан. При цьому, варто зауважити, що не зважаючи на те, що РС на сьогодні не ратифікований, ще у листопаді 2006 року набрала чинності для нашої держави Угода про привілеї та імунітети Міжнародного кримінального суду від 9 вересня 2002 року [3].

Оскільки питання ратифікації Римського статуту наразі залишається відкритим, то необхідно з'ясувати причини такої тривалої затримки у ратифікації (понад 18 років) та визначити шляхи усунення існуючих перешкод.

Як зазначено в преамбулі та статті 1 Римського статуту, МКС доповнює національні органи кримінальної юрисдикції (зокрема, й органи правосуддя). Тобто, діяльність МКС базується на принципі комплементарності, який розкривається в статті 17 РС та полягає в тому, що МКС здійснює свою юрисдикцію лише щодо тих справ, які держава не має бажання або здатності розслідувати самостійно.

Першим та найголовнішим аргументом неможливості ратифікації Україною РС одразу ж після його підписання став Висновок Конституційного Суду України від 11 липня 2001 року № 3-в/2001 про невідповідність Основному Закону України абзацу десятого преамбули та статті 1 РС, за якими «Міжнародний кримінальний суд ... доповнює національні органи кримінальної юстиції». Конституційний Суд України дійшов висновку, що можливість такого доповнення судової системи України не передбачена розділом VIII «Правосуддя» Конституції України, а тому приєднання України до РС відповідно до частини другої статті 9 Конституції України можливе лише після внесення до неї відповідних змін [4].

Тобто, з викладеного вбачається, що єдиною причиною неможливості ратифікації РС одразу після його підписання став комплементарний характер функціонування МКС. Дуже цікавий та доречний приклад тлумачення суті «комплементарності» наводить П.Д. Пилипенко, який звертає увагу на те, що

якщо проаналізувати офіційну версію РС, викладену англійською мовою, то слово «доповнює» в абзаці десятому Преамбули подається як «complementary». Тому, наприклад, у Польщі в своїй версії РС, аналогічний десятий абзац преамбули виклали у такий спосіб «Międzynarodowy Trybunał Karny utworzony na podstawie niniejszego statutu ma charakter komplementarny w stosunku do krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych». Тобто, не «uzupełnia» (доповнює) а «має характер комплементарний щодо національних органів кримінальної юстиції». Більше того, цей абзац у такому звучанні визнано одним із принципів (засад) діяльності МКС. Суть цієї так званої засади комплементарності якраз і полягає в тому, що МКС не доповнює, а діє в поєднанні, разом, паралельно з судовими органами країн-учасниць РС.

Англійське слово «complementary» та французьке «complementaire», як виявляється, мають латинське походження і крім свого основного значення – «додатковий» тлумачаться також як: узгоджувати разом, допомагати зробити один одного краще, разом доповнювати. Більше того, крім абзацу десятого преамбули та статті 1 Статуту, на яку посилається КС України у своєму висновку, існують ще й інші статті цього акту, які очевидно суд теж мав би взяти до уваги. Зокрема, статтю 17, де власне подається тлумачення «засади комплементарності». Тут наголошується, що «справа про кримінальне переслідування є підсудною МКС лише тоді, коли держава, громадянином якої є особа, не має волі або не здатна провести ефективне розслідування вчиненого нею злочину» [5, с. 4].

Тож, як вірно зауважує П.Д. Пилипенко, в усіх випадках кримінальне переслідування та покарання осіб, які вчинили злочин проти людяності, це є справа честі і обов'язку самої держави, до якої належить особа, яка вчинила злочин. І тільки в разі, якщо держава не здатна або ж не бажає здійснювати свою юрисдикцію, тоді справа може стати предметом розгляду МКС.

Окрім іншого, спостерігається й неоднозначний підхід КС України у тлумаченні слова «комплементарний» для обґрунтування невідповідності

Конституції України одних положень РС і підтвердження відповідності інших, що заслуговує на критику.

Так, у пункті 2.3.3. Висновку від 11 липня 2001 року № 3-в/2001, КС України зазначив, що «...конституційні положення щодо заборони видачі громадян України (навіть за умови широкого тлумачення поняття «видача») не можна розглядати окремо від міжнародно-правових зобов'язань України. При цьому слід мати на увазі також принцип комплементарності, закріплений у Статуті (стаття 17), з якого випливає, що в разі задіяння національної юрисдикції щодо осіб, винних у вчиненні найтяжчих міжнародних злочинів, Міжнародний кримінальний суд не здійснюватиме щодо них власної юрисдикції, отже, і питання про передачу їх Міжнародному кримінальному суду не виникатиме».

У пункті 2.2.3. цього ж Висновку зазначено, що «Особи, що користуються правом недоторканності, можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за національним законом, який відповідає міжнародно-правовим зобов'язанням держави, шляхом задіяння внутрішньодержавних (національних) судових механізмів. Згідно з покладеним в основу Статуту (стаття 17) принципом комплементарності Міжнародний кримінальний суд не приймає справи до свого розгляду, якщо відповідна особа вже була засуджена з дотриманням належної законної процедури іншим судом (у тому числі національним) за діяння, заборонені Статутом (стаття 20)».

З викладеного вбачається, що, аргументуючи відповідність Конституції України положень Римського статуту, які на думку суб'єкта права на конституційне подання, суперечили існуючим гарантіям недоторканності народних депутатів, Президента України та суддів, а також закріпленим гарантіям щодо заборони видачі громадян України, КС України розтлумачив принцип комплементарності не в значенні «доповнюючий існуючу систему національних судів», а в розумінні «має характер комплементарний щодо національних органів кримінальної юстиції». Тобто, в одному Висновку КС

України по-різному розтлумачив принцип комплементарності й у згаданих прикладах цей принцип розкрито саме у значенні допоміжного характеру МКС, що, як вбачається із абзацу п'ятого п. 2.1. Висновку, Конституції України не суперечить.

Як вірно зауважив М.М. Гнатовський, висновок у справі про Римський статут було надано КС України у той час, коли не існувало жодної практики застосування принципу комплементарності власне МКС (який почав функціонувати лише у 2003 році) та його тлумачень Асамблеєю держав-учасниць. На сьогодні ж варто погодитися з твердженням О.В. Задорожнього, що за змістом РС та подальшої практики його тлумачення та застосування принцип комплементарності є не проблемою, а, навпаки, гарантією від неправомірного втручання Міжнародного кримінального суду у компетенцію національних судових органів, і покликаний не обмежити обсяг суверенітету держави, а, навпаки, захистити його [6].

Як відомо, з метою усунення визначеної КС України перешкоди для ратифікації РС, Законом України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» статтю 124 Конституції України викладено в новій редакції, а її частина шоста тепер передбачає, що «Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутом Міжнародного кримінального суду». Цікаво, що аналогічні норми були включені до основних законів Франції [7], Люксембургу [8, с. 21] та Португалії [9, с. 12]. Однак, що стосується України, то, як визначено Прикінцевими та перехідними положеннями Закону № 1401-VIII, частина шоста статті 124 Конституції України у вказаній редакції набирає чинності через три роки з дня, наступного за днем опублікування цього Закону [10, с. 7, 16], тобто з 30 червня 2019 року.

Таким чином, не дивлячись на внесення змін до Конституції України щодо визнання юрисдикції МКС, практичну реалізацію цих положень законодавцем відтерміновано без пояснення будь-яких причин, які, як

правило, викладаються у пояснювальних записках або висновках головного комітету Верховної Ради України до відповідного проекту Закону. Більше того, у ЄС трьохрічний строк, закладений у перехідних положеннях, називають «незвичайним у міжнародній практиці» [11].

Аналізуючи публікації та висловлювання різних науковців, посадових осіб України та ЄС, а також Ради Європи, можна виокремити декілька причин, що слугують поясненнями затягування у ратифікації Україною Римського статуту.

По-перше, це необхідність гармонізації матеріального та процесуального права України до положень РС, на що неодноразово звертав увагу ЄС.

Так, до Кримінального кодексу України (далі – КК України) необхідно внести ряд змін щодо визначення понять злочинів, які передбачені РС, та їх вичерпного переліку. У Плані заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року визначено, що одним із заходів, спрямованих на додержання норм міжнародного права для захисту життя мирного населення на тимчасово окупованій території України, є проведення аналізу відповідності норм міжнародного гуманітарного права та кримінального законодавства України з метою виявлення прогалин та невідповідності (наприклад, щодо визначення воєнних злочинів), а також розробка на основі результатів зазначеного аналізу законопроекту щодо внесення змін до КК України та в разі потреби до інших нормативно-правових актів та подання до Верховної Ради України з метою гармонізації з нормами міжнародного гуманітарного права (зокрема щодо визначення воєнних злочинів) [12].

З огляду на зазначене, в липні 2016 року в українському парламенті було презентовано проект Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо забезпечення його гармонізації до положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду», розроблений експертами за ініціативи Центру Громадських Свобод [13]. Цей проект

передбачає ряд змін і доповнень до КК України, серед яких запропоновано: визначення понять злочинів «Обернення у рабство», «Злочини проти людяності», «Воєнні злочини проти осіб», «Воєнні злочини проти правосуддя», «Воєнні злочини майнового характеру», «Воєнні злочини проти гуманітарних операцій та використання символів», «Воєнні злочини, які полягають у застосуванні заборонених методів ведення війни», «Воєнні злочини, які полягають у застосуванні заборонених засобів ведення війни»; уточнено поняття злочинів геноциду та повністю змінено статтю 437 щодо злочину агресії. Крім того, вказаним законопроектом запропоновано внести зміни до Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про застосування амністії в Україні», до Кримінально-виконавчого кодексу України, до Закону України «Про пробацію» [14] (зміни стосуються практичних аспектів застосування тих змін, що запропоновані до КК України).

Водночас, необхідно звернути увагу на те, що поняття та складові злочину агресії у вказаному законопроекті повністю відповідають змісту Кампалійських поправок, які були прийняті 11 червня 2010 року. Ці поправки до РС врегулювали питання юрисдикції МКС щодо злочину агресії і передбачають, що останній може здійснювати свою юрисдикцію лише щодо злочинів агресії, вчинених після спливу одного року після їх ратифікації чи прийняття тридцятьма державами-учасниками. Крім того, Кампалійськими поправками визначено, що МКС здійснює свою юрисдикцію стосовно вказаного злочину відповідно до рішення, прийнятого після 1 січня 2017 року тією ж більшістю держав-учасників, яка необхідна для прийняття цих поправок [15].

Так, 26 червня 2016 року Палестина стала тридцятьою державою, яка ратифікувала Кампалійські поправки [16], а 14 грудня 2017 року Асамблея держав-учасників Римського Статуту прийняла Резолюцію про активацію юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо злочину агресії, в якій визначила датою активації – 17 липня 2018 року [17]. Оскільки Україна

повинна ратифікувати РС уже разом із Кампалійськими поправками, то внесення змін до КК України шляхом викладення статті 437 щодо злочину агресії у такій редакції, яка запропонована у проекті Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо забезпечення його гармонізації до положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду», є вкрай важливим і необхідним кроком.

Не дивлячись на позитивні зрушення в напрямку гармонізації українського кримінального права до Римського Статуту, цей процес відбувається надто повільно, оскільки на даний час зазначений вище законопроект у Верховній Раді України не зареєстрований, а отже законодавчий процес так і не розпочався. Хоча, Голова парламентського Комітету з прав людини Григорій Немиря висловлює сподівання про ухвалення вказаного законопроекту в цілому до листопада 2018 року [18].

Вказаний законопроект обговорювався на міжнародному рівні на платформі Міжнародної ради «Парламентарі за глобальні дії» (Parliamentarians for Global Action, в якій активно представлений ЄС), отримав схвальні відгуки та був визнаний таким, що потребує доопрацювання [19]. Що стосується ситуації з ратифікацією Україною РС, то у PGA зауважують, що наразі в Україні все ще відсутні процедури для співпраці з МКС щодо можливих розслідувань та переслідувань на міжнародному рівні, включаючи примусове виконання ордерів на арешт осіб, які переховуються від правосуддя [20]. Важливо зауважити, що «Парламентарії за глобальні дії» (Parliamentarians for Global Action) є найбільшою транснаціональною мережею членів парламентів (понад 1300) з усіх регіонів світу (з понад 140 країн), які займаються захистом прав людини та відстоюванням принципу верховенства права, а одним із пріоритетів діяльності організації є підтримка ефективного функціонування МКС і подолання безкарності, а також питання ратифікації Римського статуту.

Україна бере активну участь у діяльності PGA, зокрема, стосовно питань ратифікації Римського статуту і така участь є важливою та може бути

досить ефективною, оскільки обговорення законопроектів, зокрема щодо гармонізації КК України з положеннями РС, дасть можливість на початкових етапах визначити пріоритетні напрями роботи та основні недоліки у внесених законопроектах. Це, в свою чергу, прискорить прийняття якісних нормативно-правових актів, які найбільш повною мірою будуть відповідати міжнародним стандартам, зокрема, європейським.

Не зважаючи на те, що РС наразі Україною не ратифікований, наша держава вже двічі звернулася до МКС із заявами про визнання його юрисдикції у лютому 2014 та 2015 років на підставі частини третьої статті 12 РС. Перша стосувалася скоєння злочинів проти людяності вищими посадовими особами держави під час мирних акцій протестів у період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року, друга – злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», а також агресії, в результаті якої було анексовано Автономну Республіку Крим.

Наразі офісом Прокурора проводиться попереднє розслідування за цими заявами щодо вчинення злочинів проти людства з метою встановлення наявності підстав для початку слідства, оскільки згідно зі статтею 53(1) РС, Прокурор розглядає питання юрисдикції, прийнятності та інтересів правосуддя. У Звіті щодо попереднього розслідування у 2017 році зазначено, що офісом Прокурора щодо України: проводилися зустрічі зі сторонами, як за місцезнаходженням МКС, так і під час місії в Україну в квітні 2017 року; проведені консультації з Генеральною прокуратурою з метою оцінити наявність інформації, яка має значення для аналізу, який проводиться Офісом Прокурора; зустрічі з громадськими організаціями для підтвердження серйозності отриманої інформації; обговорено співпрацю та прогрес у попередньому розслідуванні. На даний час Офіс Прокурора працює над визначенням типів основних інкримінованих злочинів та деталізацією

конкретних інцидентів відповідно до елементів злочинів, визначених Римським статутом [21].

Щодо визнання Україною юрисдикції МКС *ad hoc*, то ми погоджуємося з позицією українського науковця М. Гнатовського, який стверджує, що такі дії є відхиленням від політичних та юридичних зобов'язань України, зокрема визначених Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і її державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію). З одного боку, для України визнання юрисдикції за вказаними заявами означає покладання ряду обов'язків (наприклад, обов'язок видачі підозрюваних осіб суду). З іншого боку, Україна не набуває жодного формального статусу перед зазначеною установою, а отже, вона може користуватися ні організаційними, ні процесуальними правами, що надаються РС країнам, які його ратифікували [22]. Так, наприклад, Україна не може брати участь в Асамблеї держав-учасниць МКС, у формуванні бюджету, не може претендувати на обрання судді до МКС, а українці не можуть працювати у канцелярії (Офісі) Прокурора.

Таким чином, проаналізовано основні юридичні причини затримки у ратифікації РС Україною, однак більшість науковців та державних діячів вважають, що основним стримуючим важелем ратифікації є саме політичні причини. Це: побоювання вищих посадових осіб щодо притягнення їх до відповідальності за некомпетентні рішення, наслідком яких може бути визнано масову загибель людей; страх можливості притягнення до відповідальності українських військових у зв'язку зі здійсненням антитерористичної операції на території так званих ЛНР та ДНР; побоювання позовів до МКС з боку РФ, яка може скористатися «дипломатичною вразливістю» України у ситуації, що склалася.

Ми вважаємо вказані політичні причини безпідставними, на що також неодноразово вказувала й міжнародна спільнота, зокрема прокурор МКС Фату Бенсуда у Звіті щодо попереднього розслідування справи «Ситуація в

Україні» за 2016 рік та Генеральний секретар PGA - доктор Девід Донат Катін.

Таким чином, як вірно зауважує Ана Гомес (депутат Європарламенту), політична воля у цьому питанні є вирішальною. Для України ратифікація і повна імплементація РС є неодмінною складовою європейського шляху розвитку. Ратифікація РС є не лише виконанням положень Угоди про асоціацію (статей 8, 24), а й виконанням міжнародних зобов'язань з прав людини. Дуже доречною вважаємо позицію іншого депутата Європарламенту Барбари Лочбіхлер, яка зауважила, що Україна має надзвичайно важливе значення для ЄС, оскільки вона робить свій вклад у досягнення мети, поставленої перед ЄС, - підвищення стабільності та безпеки, сприяння незалежності, суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів [23]. Тобто Україна, таким чином, вносить свій вклад у єдиний простір свободи, безпеки та юстиції ЄС, а точніше – у його зовнішній вимір.

Висновки. Проаналізувавши юридичні причини затримки у ратифікації Україною Римського статуту Міжнародного кримінального суду, ми дійшли висновку, що в цьому питанні вирішальне значення має політична воля країни. Звичайно, що Україні необхідно внести ряд змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України, а також Закону України «Про застосування амністії в Україні», до Кримінально-виконавчого кодексу України та Закону України «Про пробацію». Однак, внесення відповідних змін є радше технічною складовою, яка повністю залежить від швидкості схвалення проекту Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо забезпечення його гармонізації до положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду». Оскільки Україна дала собі аж три роки на внесення відповідних змін до законодавства (до 30 червня 2019 року) щодо ратифікації РС МКС та, крім того, планує внести зміни до Конституції України стосовно незворотності європейського та євроатлантичного курсу, то немає сумнівів, що РС буде ратифікований. Проте, вказане відтермінування можна назвати не лише «дивним у

міжнародній практиці», а й вкрай незрозумілим, що впливає з цілого ряду політичних побоювань, які, поки що, та, на жаль, можна обумовлювати юридичними підставами недосконалості законодавства.

Список використаної літератури:

1. Leila Nadya Sadat. The International Criminal Court Treaty Enters Into Force [Електронний ресурс] / Leila Nadya Sadat // ASIL Insights. – (April 2002). – Режим доступу: <https://www.asil.org/insights/volume/7/issue/6/international-criminal-court-treaty-enters-force>.

2. Rome Statute of the International Criminal Court [Електронний ресурс] // United Nations Treaty Collection. – 2018. – Режим доступу: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-10&chapter=18&clang=_en.

3. Лист Міністерства закордонних справ України від 28.12.2006 № 72/13-612/1-7246 щодо набрання чинності міжнародними договорами України [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v7246321-06>.

4. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – 2001. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01>.

5. Пилипенко П.Д. Проблеми ратифікації Римського статуту: реальні й надумані // Актуальні проблеми соціального права: матеріали всеукр. «круглого столу», присвяч. 40-річчю каф. соц. права, 1 квіт. 2016 р. / Каф. соц. права Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка, Укр. центр соц.-прав. дослідж.; [редкол.: П.Д. Пилипенко та ін.]. – Львів : Кафедра соціального права Львівського національного університету імені Івана Франка, 2016. – С. 3-7.

6. Задорожній О. Внесення змін до Конституції України. Визнання юрисдикції Міжнародного кримінального суду та інших міжнародних судових органів / О. Задорожній // ЕСПРЕСО ТВ. - 2015 [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: https://espresso.tv/blogs/2015/06/13/vnesennya_zmin_do_konstytuciyi_ukrayiny_vyznannya_yurysdykciyi_mizhnarodnogo_kryminalnogo_sudu_ta_inshykh_mizhnarodnykh_sudovykh_organiv.

7. Constitution of France // The National Assembly [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.assemblee-nationale.fr/langues/welcome-to-the-english-website-of-the-french-national-assembly#Title6>.

8. Luxembourg's Constitution of 1868 with Amendments through 2009 // Constituteproject. – 2010. – 25 p.

9. Constitution Of The Portuguese Republic. Seventh Revision [2005] // The Parliament Of The Portuguese Republic. – 2010. – 136 p.

10. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 28. – С. 7–16.

11. В ЕС расстроены: Порошенко хочет членство в Международном уголовном суде только через три года [Електронний ресурс] // Центр информации про права человека. – 2015. – Режим доступу: https://humanrights.org.ua/ru/material/v_jes_zasmucheni_poroshenko_khoche_chl_enstvo_v_mizhnarodnomu_kriminalnomu_sudi_azh_cherez_tri_roki.

12. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 року № 1393-р «Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року» [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1393-2015-%D1%80>.

13. У парламенті відбувся «круглий стіл» на тему: «Імплементация норм міжнародного гуманітарного права та Римського статуту міжнародного кримінального суду до національного законодавства України» (відео)

[Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – 2016.
– Режим доступу: <http://rada.gov.ua/print/133094.html>.

14. Проект Закону України про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо забезпечення його гармонізації з положеннями Римського статуту Міжнародного кримінального суду [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:XC_vCZSRzzwJ:https://precedent.in.ua/wp-content/uploads/2016/07/proekt-ZU-shhodo-garmonizatsiyi-polozhen-KK-z-polozhennyamy-Rymskogo-Statutu-16.05.2016-1.doc+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua.

15. Resolution RC/Res.6 The crime of aggression [Електронний ресурс] // United Nations Treaty Collection. – 2010. – Режим доступу: <https://treaties.un.org/doc/source/docs/RC-Res.6-ENG.pdf>.

16. State of Palestine becomes the thirtieth State to ratify the Kampala amendments on the crime of aggression [Електронний ресурс] // The International Criminal Court official web-site. – 2016. – Режим доступу: https://asp.icc-cpi.int/en_menus/asp/press%20releases/Pages/PR1225.aspx.

17. Resolution ICC-ASP/16/Res.5 [Електронний ресурс] // The Assembly of States Parties of the Rome Statute. – 2017. – Режим доступу: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ASP16/ICC-ASP-16-Res5-ENG.

18. Чабарай Г. Римський статут: Подружитися з Гаагою [Електронний ресурс] / Ганна Чабарай // Тиждень.уа. – 2018. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Politics/214379>.

19. PGA Mission to Kyiv and Parliamentary Roundtable on Ratification and Implementation of the Rome Statute of the ICC [Електронний ресурс] // Parliamentarians for Global Action. – 2016. – Режим доступу: <http://www.pgaction.org/news/pga-mission-kyiv-and-parliamentary-roundtable-2016.html>.

20. Ukraine. ROME STATUTE [Електронний ресурс] // Parliamentarians for Global Action. – 2018. – Режим доступу: <http://www.pgaction.org/campaigns/icc/europe/ukraine.html>.

21. Report on Preliminary Examination Activities 2017 [Електронний ресурс] / International Criminal Court // The Office of the Prosecutor. – 2017. – Режим доступу: https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/2017-PE-rep/2017-otr-rep-PE_ENG.pdf.

22. Гнатовський М. Україна та Міжнародний кримінальний суд: конституційний аспект [Електронний ресурс] / Микола Гнатовський // Українське право. – 2016. – Режим доступу: http://ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/ukrayina-ta-mizhnarodnyy-kryminalnyy-sud-konstytutsiynyy-aspekt/.

23. PGA Mission to Kyiv and Parliamentary Roundtable on Ratification and Implementation of the Rome Statute of the ICC [Електронний ресурс] // Official PGA web-site. – 2018. – Режим доступу: <http://www.pgaction.org/news/pga-mission-kyiv-and-parliamentary-roundtable-2016.html>.

Боднар Наталія. Проблема ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду в світлі європейського вибору України

У статті досліджуються проблеми затримки у ратифікації Україною Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Автор визначає основні причини та умови щодо такої затримки через призму часу, правових та політичних підстав, враховуючи особливу ситуацію в Україні у зв'язку з бойовими діями на сході. Розглядаються перспективи щодо ратифікації Україною Римського статуту в світлі євроінтеграційних прагнень та вимог Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Також автор визначає зміст принципу

комплементарності в діяльності Міжнародного кримінального суду та підходи до його тлумачення.

Ключові слова: Римський статут, Міжнародний кримінальний суд, комплементарність, Угода про асоціацію, євроінтеграція.

Боднар Наталия. Проблема ратификации Римского статута Международного уголовного суда в свете европейского выбора Украины

В статье исследуются проблемы задержки в ратификации Украиной Римского статута Международного уголовного суда. Автор определяет основные причины и условия такой задержки через призму времени, правовых и политических оснований, учитывая особую ситуацию в Украине в связи с боевыми действиями на востоке. Рассматриваются перспективы по ратификации Украиной Римского устава в свете евроинтеграционных стремлений и требований Соглашения об ассоциации между Украиной, с одной стороны, и Европейским Союзом, Европейским сообществом по атомной энергии и их государствами-членами, с другой стороны. Также автор определяет содержание принципа комплементарности в деятельности Международного уголовного суда и подходы к его толкованию.

Ключевые слова: Римский статут, Международный уголовный суд, комплементарность, Соглашение об ассоциации, евроинтеграция.

Natalia Bodnar. The problem of the Rome Statute of the International Criminal Court ratification in the light of the European choice of Ukraine

The article analyses the problems of delay in the ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court by Ukraine. The author determines the main reasons and conditions for such a delay in terms of time, legal and political grounds, given the special attention to the situation in Ukraine in connection with the hostilities in the east. Also the prospects for Ukraine's ratification of the Rome Statute in light of European integration aspirations and according with the requirements of the Association Agreement between the European Union and its

Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part, are considered. The author also determines the content of the principle of complementarity in the activities of the International Criminal Court and approaches for its interpretation.

Keywords: the Rome Statute, the International Criminal Court, complementarity, the Association Agreement, European integration.